Edward Cyriax

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS,
QUA
PHYSICÆ EDUCATIONIS VIRTUS
EXIMIO SALUBRITATIS SPECIMINE CONSPICUA,
FACTIS
AD DUCALEM WVRTEMBERGICAM ACADEMIAM MILITAREM
IN SOLITUDE FLORENTEM
OBSERVATIONIBUS PRAEDICATUR.

HANC CORAM
SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPE
CAROLO,
DVCE WURTEMBERGIÆ ET TECCIÆ Rel. Rel.
RECTORE VNIVERSITATIS MAGNIFICENTISSIMO,
DOMINO SVO CLEMENTISSIMO,

MVNERI PROFESSORIS MEDICINÆ PVBLICI ORDINARII
IN STVDIORVM VNIVERSITATE TVBINGENSI
NVPER ADMOTVS,
A. D. MARTII MDCCLXXV. H. L. Q. C.
AD DISPVTANDVM PUBLICE PROPONIT

THEOPH. CONR. CHRISTI. STORR,
MEDICINÆ DOCTOR, DVCALIS AVLIATER ATQVE MILITARIS
ACADEMIÆ IN SOLITVDE ANTEA MEDICVS.

RESPONDENTE
JOANNE CHRISTOPHORO PLEBST, *Lauffensi*,
MEDICINÆ CANDIDATO.

TVBINGÆ, LITTERIS JO. CHRISTIAN. THEOPH. FRANCKII.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO
DOMINO

CAROLO,

DVCI WURTEMBERGIÆ ET TECCIÆ, COMITI MONTISBELIGARDI, DYNASTÆ HEIDENHEMII ET JVSTINGÆ, EQVITI AVREI VELLERIS, CIRCVLI SVEVICI PRINCIPI DIRECTORI ET GENERALI CAMPI MARESCHALLO,

Duci ac Domino Suo Clementissimo,

SEDIS MVSARVM IN EBERHARDINO-CAROLINA
STVDIORVM VNIVERSITATÆ, QVE TVBINGÆ FLORET,

ADAVCTORI LIBERALISSIMO,

RECTORI MAGNIFICENTISSIMO,

HELICONIS, IN MILITARI ACADEMIA, LOCO MVSIS GRATIISQVE AMICISSIMO, INSTITVTA,

MVNIFICENTISSIMO STATORI,

APOLLINI FVLGENTISSIMO,

AMPLISSIMORUM BENEFICIORVM LARGO FLVMINE

IN LITTERATA SVMMI PRINCIPIS REPVBLICA VTRAQVE

GRATIOSISSIME ORNATVS,

NOVISSIMEQVE MVNERE HONORIFICO BENIGNISSIME AVCTVS

OPVSCVLVM

GRATISSIMI ANIMI SENSV VNIVERSVM FETVM

SVBMISSA VENERATIONE

CONSECRAT

OPTIMO PRINCIPI

DEVOTISSIMVS

AVTOR.

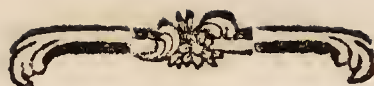
§. I.

Opusculum hoc academicum dum edo, *Almæ Eberhardino Carolinæ* legibus pareo, incumboque primo sic pensorum, ad quæ, SERENISSIMI MUSARUM NOSTRARUM MÆCENATIS nutu atque adprobatione confirmatis, consonis *Amplissimi Senatus Academici* suffragiis, collatum *Publici Ordinarii Medicæ disciplinæ in hac Studiorum Universitate Professoris* munus me adstringit. Neque adeo omnino hæsitandum, vtrum veniam sit inuenturum, quod lex postulat, institutum; at hujus ratio, quo iudicari rectius de ea possit, continuo exponenda: Cumprimum itaque de argumento dissertationis incidisset cogitatio, haud videbatur longe circumspiciendum, cui in consuetudine objecti, plurima attentione vtique dignissimi, ex aliquo iam tempore, versari contigisset; Quodnam etiam aliud occurrere animo prius aut potuerat, aut & debuerat, quam idem illud, quod ex omni parte aliquid offerret, gratissimos ad sese oculos, ex plurimorum OPTIMI PRINCIPIS non bene, optime in me factorum, vividissima memoria conuertens? Quodnam capiendo consilio gravius accedere momentum poterat, quam annuens CLEMENTISSIMI DOMINI significatio? Estque vero mihi sermo de illustri *militari Academia*, in splendidissima ducali sede voluptaria

Solitude dicta, sub ipsius SERENISSIMI PATRIÆ PATRIS auspiciis, magnanimoque moderamine nata, aucta, ac quovis etiamnum die, augescente; Cujus, cum, elapsos hosce per tres annos, valetudinis cura clementissime demandata mihi esset, hinc inde opportunitas suppetiit, observationum, cum objecti, vnde promanaverint, nobilitate, tum & suo aliquo pondere commendabilium, messem quandam faciendi. Atque, prudentissimæ laudatæ *Academiæ* administrationis hoc ipso sese comprobans quæ fert præstantia, plura sane aduersariis inuenio inserta observata, quæ ad hygienem sua natura pertineant, quam, quæ, argumenti indole, iatrices loculis adscribenda essent. Quare prior quidem istarum adnotationum pars & eo nomine alteri præferenda fuit, quod ditior memorabilibus esset, & quod hominis naturam illustrantia momenta quædam, eaque non adeo maiorum occupata curis subministraret; quam etiam thematis partem mea cum prouincia, nempe physiographicis præcipue studiis sacra, conjunctiorem esse judicaui. Sed & studiosius ad hygienes curam dirigenda videbatur animorum aduertentia, vtpote in sanitatis conseruandæ opere plurimum fere otiosior, at in conatu se restituendi, dum ægritudo monet, semper operosa. Demum, vt alienissimus sim a suspicione, singulos in ciues patriam amantes, injustissima futura, quasi admonitione opus esset, tot in momentis agnoscendis, quibus de re publica laudatum institutum optime meretur, mihi sane ducerem religioni, hoc loco apprime notandum, ipsoque vsus & experientiæ vel magis inculcandum testimonio, ponderosissimum silentio præterire beneficium, illud quidem, quod ex cura alumnorum sanitati undequaque adeo prospiciente, non in nostram saltem ætatem, sed in nascituras porro ex robustissimis, quos institutum nobilissimum formare satagit, hominibus progenies, non potest non profluere, amplissimum. Nec, dum jam una etiam hæc consideratio animo obversatur, tanti obiecti memoria diutius me sinit investibulo hærere.

§. II.

§. II.

En itaque B. L. fidam, nec, quod nimis superesset, ullo dictionis artificio fucatam eorum historiam, quæ in sanitatis commoda memorato loco fiunt: Jamque a descriptione mansionis ordiendum, cujus quippe ut perpetua, ita in valetudinem potentissima vis est: Ipso SERENISSIMI DUCIS splendidissimo in prædio, cui *Solitude* nomen, locum datum esse militari *Academiæ*, præmonui; Ejus nunc prædii, quod pronum conjicere, lectissima sedes est; Ducatus universi admodum in meditullio, medii *Stuttgardia* ab urbe milliaris interiecto discrimine elatum apicem, vicinorum montium in invidiam, superior altitudine mons edit, cujus corona *Solitude*. Patet a fronte, plurimorum lapidum in ambitum, frequentium pagorum, villarumque, tum &, rectissima quo via ducit, *Ludovicopolis* urbis, arcisque *Aspergensis*, & collium, integrorumque montium jugorum producta serie se expandentium, & saltuum, pratorum, agrorumque multifaria facie jucundissimum, amplissimumque, nec illud ipsum scenæ angustia, at oculorum saltem limitata acie circumscriptum spectaculum. Latera tergumque silvæ tegunt, qua prædium ducale tangunt, in nemora conversæ. Magnifice exstructis ædificiis amœnissimi circumjecti horti, & facierum multitudine, in liberali omnium consensu, illecebræ intuentium, & flore, in quem suis sese induunt temporibus, oblectamenta narium, suavissima medicataque regionem atmosphæra circumfundunt.

§. III.

Primumque, quod salubritati loci hinc commodum subnascitur, haud perfunctorie recenseo, cum non uno titulo in valetudinem beneficum, pluribus eorum votis simul satisfaciat, qui publicæ educationis negotium studiosius sibi sumserunt perpendendum: Remotior in universum a populosis urbibus aptissimus idcirco judi-

catus locus, (*) quod purior in eo hauriatur äer, vtpote non adeo, ac fit in vrbibus, tot inter ædificia immobilis perfiftens ipfaque fic pigritia degenerans, vel & frequentiore vfu folo facultate recreante emunctus, copiofis denique alienis vaporibus inquinatus; Neque vero vnice, quod ruri vitiis careat cœlum, quæ in atmosphæris vrbium notantur, his illud præferendum, quum & fua fe natura plurimum commendet, fœtum quippe exhalationibus plantarum, quarum maxima in vegeta reddenda atmosphæra vis, qui ruri unquam habitauit, neminem fugere poteft; Nec aliud atmosphæram animalium halitibus aliisque vaporibus corruptam inftaurandi potentius dari remedium, quam admotas plantas, folertiffimis conftitit *Prieftleyanis* experimentis (**); hæ nempe, dum, magnetis inftar, alienas äeris ambientis partes, phlogifticas maxime, alacriter imbibunt, fubftitutis fuis humidulis, antifepticis, vniuerfisque falutaris atmosphæræ qualitati amicioribus effluviis, non falubrem modo vegetamque, fed medicatam quoque auram conftituunt. Atque his præclaris agreftis äeris virtutibus, in rure PRINCIPIS CELSISSIMI potior alia accedit, illa quidem, quod, quas noftri agri ignorare folent, numerofiffimæ ibi plantæ colantur, vt reliquo ingenio, ita florum etiam fragrantia calidius, quod patrium iis, cœlum redolentes. Videas ibi certe, alterum millenarium numero fuperantem, variarum, quæ *Araufiaeo* nomine vulgo comprehendi folent, (*Orangerie*) ejus generis arborum copiam; ut florum multitudinem jam taceam, quorum ampliffimæ cohortes, æftiuis fingulis fere menfibus, aliæ atque aliæ, e feminariis prodeuntes, fibi fuccedunt.

§. IV.

(*) J. C. H. Heluetius hinterlaſſenes Werk vom Menſchen, von deſſen Geiſtes Kräften, und von der Erziehung deſſelben. A. d. Fr. Breslau. 1774. 8. B. 2. Abſchn. 10. Kap. 3.

(**) Philofoph. Tranfact. Vol. LXII. 1772.

(***) G. Cheynæi Tractatus de infirmorum fanitate tuenda, vitaque ptoducenda. Par. 1742. 8. Cap. I. §. 9.

§. IV.

Nec prætereundum aliud, quod in excelſo prædii ducalis ſitu fundamentum habet, ſalubritatis eius atmosphæræ præſidium: Humilibus elatiora, vbi optio locorum data fuerit, fauentiora ſanitati ratio habet vſusque (*); Immo etiam, ſi conſulamus *Verulamium* (**), excelſa loca potius longæuos edunt, quam depreſſa. Neque memoratum montem, in quo ſedes militaris *Academiæ*, vtut adiacentes altitudine ſuperet, editiſſimorum montium apicum illud tangit vituperium, quod nimia raritate aliisque hinc oriundis defectibus peccans äer ineptus reſpirationi evadat. Iteratis ſane obſeruationibus a tali incuſatione abſoluendum eſſe locum didici, in quo plures grauibus pulmonum morbis antea adfecti liberius reſpirarent, aliqui plane convaleſcerent, ipſique ii, qui vera phtiſica infecti labe acceſſiſſent, leniri morbum perſentiſcerent, vel ſaltem longius, quam credi poterat, vitam protraherent. Idemque ipſum aliis, quæ objici excelſis locis ſolent, opprobriis, reſponſo eſſe arbitror, experimentum. Ventorum iſta inclementiæ præ aliis ſubeſſe arguuntur, nec eadem, quæ in depreſſis atque vndequaque circumſcriptis locis, hic expectari poteſt auræ ſtabilitas. Nollemus etiam eandem fore. Ecquidetiam ſano homini, ea maxime ætate, quæ facile quamplurimis aſſuefit, à cœli mutabilitate, tanti mali? Præcipue, cum adeo reformidati furores illi ventorum, mediterraneis in regionibus, vix cognoſcantur, nec etiam nociuis humidis vaporibus noſtrates venti infeſtare ſoleant. (***) Et cur inſigne a perflatu ſanitati veniens emolumentum ingratiſſimi diffiteremur, cum noxia effluuia, morborumque germinantes fomites

(*) J. Pringle Beobachtungen über die Krankheiten der Armeen. Altenburg. 1772. 8. Theil 1. Kap. I.

(**) F. Baconi Opp. Lipſ. 1694. Hiſt. Vitæ & Mortis. p. 517. Idem teſtimonium Targioni confirmat. Itin. Lett. al. S. Orazio. p. 45. Short in tabell. p. 3.

(***) G. Cheynæi jam excitatus tractatus, Cap. I. §. 10.

tes in atmosphæra nidulantes, exclusionemque funestissimam operientes, frequenti ventilatione aut excutiantur prorsus, aut diluantur tamen atque cicurentur? Constititque etiam observatorum morbosos circa eventus ibidem adnotatorum sæpe confirmato consensu, si quæ mala epidemica viciniam affligerent, in fortunato montis cacumine levia saltem istarum pestium vestigia ingenii similitudinem adfinitate typi exprimentia suas benignas scenas lusisse. Agnoscamus itaque tot saluberrimis effectibus laudabilem loci præstantiam.

§. V.

Sed & singulariora privæ mansionis alumnorum militaris academiæ jam exponenda commoda: Ampla domicilia inhabitant, spatiosisque in cubiculis, & congruis distincta intervallis, sua singulis cubilia sunt, quo id præcipue curæ fuit, ut cum naturæ providentia, quæ loci adeo salubritati favit, & conspiraret res domestica. Eumque etiam in finem *Halesiana* ventilabra ad fenestras, & qua conduceret, ad tecti basin, applicata sunt spiracula. Demum, ut desiderandum nil supersit, ipsa mutatione mansionis ejus salubritati providetur, cum æstate ineunte, hibernaculis æstiva quædam domicilia substituantur.

§. VI.

Atque horum omnium stabilitati conservandæ munditie curiosa sanctoque ordine prospicitur. Unde facile intelligitur, quo contendatur studio, ut ædes instituto isti consecratæ, quotidie verrendo, lavando, quo demum cumque modo purgando nitidæ serventur. Nec minor cura adhibetur, ut crebra linteorum mutatione aliisque quibuscunque cautelis vel umbra immunditiei ab utensilibus iisque omnibus, quibuscum militaris *Academiæ* alumno res est, sollicite arceatur. Patet, attentione maxima in id incumbi, ut in proprio corpore summam elegantiam alumni excolant; Nec quidquam præter-

termiſſum, quod obtinendo tanto fini miniſtrare valeat: Sæpius quovis die faciem, manusque abluere tenentur, æſtate crebra balnea, pediluvia hieme bis quavis ſeptimana injunguntur, nec quis omiſſa unguium reciſione, vel negligenter pexus, vel dentibus ſecordius abſterſis ad prandium cœnamve auſus fuerit accedere, quorum omnium quotidie examen ab inſtituti animadverſore ſingulisque ordinum ductoribus ſtrenue inſtituitur. Iſtarum autem cautelarum ut adminiſtranda in quacunque re familiari, ita in ampliſſimo trecentos iuuenes alente inſtituto etiam maximum eſſe pondus, probandum vix exiſtimem.

§. VII.

In univerſum exquiſitus ordo tot ſe in militari Academia bonorum fontem præbet, ut ejus jam præcipua momenta quædam non poſſim non attingere. Hoc ibi dies fenerantur, quos alias ſolutioris vitæ perturbationes mutilare, immo peſſumdare prorſus ſolent, vitio, quo plurimæ domeſticæ laborant educationes, multoque liberantur difficilius, quam publicæ. (*) Quibusque modis, omnibus adeo numeris abſolutus ille ordo effectus ſaluberrimos, quos prædicavi, plurimos multiplicesque edat, mox patebit, cum, per partes jam eundo, enucleatius illum propoſuero.

§. VIII.

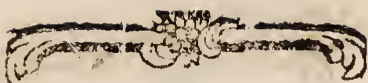
Ejus nunc ordinis hiſtoriam, quantum fieri id quidem poſſit, plenam tradituro, prima cavendum cura erit, ne quid a congrui, in ſingulis momentis enarrandis, ordinis religione me declinare patiar. Primum itaque diei perquam prudenter ſtabilita partitio commemoranda, qua fit, ut ſuum matutinæ conſurrectioni, ſuumque cubitum itioni, ſuum precibus, inſtitutionis generi cuique, perceptorumque repetitioni, exercitationibus etiam ac recreationi ſuum, ſuum jentaculo, prandio, merendæ atque cœnæ, amictuique ſuum, verbo, quæ geruntur toto die, iis ſuum omni-

(*) Helvetius l. c.

omnibus ſtatum tempus ſit. Quo in deligendo eo, quod maxime & ſingularum rationi partium, & omnium in inſtituti commoda harmonico conſenſui, ſit opportunum, ſummo cum conſilio proviſum eſt: Multo mane ſurgunt, æſtiuo quidem tempore matutinam quintam, ſeptimam hiberno præuenientes; actumque agerem, laudanda ejus moris in emolumenta fuſius excurrendo, cujus nunquam ſuis in præceptis laudes diætetici argumenti ſcriptor prætermiſerit, quasque paucis, at nervoſe ſatis dudum *Ariſtoteles* his comprehenderit: τȣτο γαρ και προς υγιειαν, και οικονομιαν, και φιλοσοφιαν χρησιμον. (*) Primum, quod agitur, & ultimum, atque cibum ante capiendum, captoque cibo, eſt precatio ſollemnis. Jentaculo recreati ad ſtudia accinguntur. Aperiuntur auditoria, hora, dum bruma ſævit, octava, ab hieme exacta, ſeptima. Singulis inde horis aliæ aliis ſubſtitui ſolent inſtitutionibus, quæ cum diſciplinarum, tum & locorum viciſſitudines & ſanitati & diſcentium fervori perpetuedis optime conveniunt; Quo loco illud etiam notandum, quod equos ſubigendi, gladio decertandi, muſicam tractandi, pingendi, graphioque figuras exarandi, & ſaltandi artes eorum etiam in numerum penſorum referantur, quibus horæ inſtitutioni ſacræ impenduntur; hæ autem feriis ſtudiis interpoſitæ exercitationes minus intendunt, immo relaxant animum, atque ad reſumendos libros alacriorem reddunt; Quod ideo præcipue monendum fuit, ne quis ex numero horarum labores vnice æſtimans nimium eorum pondus eſſe, calculi quodam errore, judicet. Vndecima prælectiones matutinas terminat. Proxima elegantiæ curæ hora data eſt, vnde ad prandium admittuntur. Prima a prandio hora deambulationi aliive corporis exercitationi patet. Merendaque mox diſtribuitur, quo tempore prælectionum pomeridiei mutationes fiunt, conficienda. Pomeridianarum inſtitutionnm ſeries a ſecunda hora ſeptimam verſus extenditur; hæc & ad cœnam vocat & finem ſtudiis imponit. Sereniores veſperæ æſtivæ ſubiungendis cœnæ ambulatiunculis locum dant. Prohibitæ ex toto ſunt & ſanitatem

(*) Oeconom. l. 1. C. VI. —

tatem &, alumnorum in frequentia, turbaturæ etiam ordinem lucubrationes. Itaque nona fere ingruente hora in lectos se recipiunt. Eoque typo inviolatus quotidie vigere ordo consueuit; Nec, nisi festo die celebrando, aut, cum singularem veniam SERENISSIMUS INSTITUTI SATOR largitus IPSE fuerit, vlla locum inuenit a regula exceptio. Vnde manifestum est, non posse non insignes, quales sunt, effectus edi ab ordine tam sapienti, tamque inconcusso.

§. IX.

Dixeris profecto, tanti ordinis beneficio id ipsum obtineri, ut, quidquid agant beatissimi isti juvenes, priuo cuidam salutari fini inserviat. Sed & aliud, nec minimi momenti, commodum ex eo fonte proficiscitur, illud quidem, quod errores in diæta atque omni non naturalium rerum usu commissi, pessimis sæpenumero eventibus noxii, tamen ab ætate parum circumspecta vix alias arcendi, ex toto hic circumcidantur. Neque enim video, qui fieri possit, ut semper observatus, suoque nunquam arbitrio relictus talis adolescens, vel, a vehementi incalescentia, præceps frigidam ingurgitan, frigidumve aërem imprudenter admittens, in summum vitæ periculum se immergat (*), vel intempestivo, immoderato, insalubrive cibo sibi noceat, vel &, quibus plurimi se alioquin perdunt pueri, aliis sanitatem excessibus pessumdet. Quibus & momentosissimum illud beneficium accedit, quod conservando & ætatis flori & vigori sanitatis a compresso voluptatum studio venit, sibi relictæ juventuti eo perniciosiori, quo violentius in illud ferri solet. Cujus saluberrimi præcepti nec antiquissimos scriptores (†) pondus latuit, nec prætervideri hodie potest, eorum nimis sæpe confirmatum

B

(*) G. v. Swieten Comment. T. II. p. 214. Hildb. 1747. Sydenham Opuscula. Sect. VI. C. I. p. 244. Amstel. 1683.

(†) M. T. Cic. de Offic. L. II.

matum tristissimis exemplis, qui spretæ legis, sui semper vindicis, pœnas dedere, proprio in corpore, gravissimas.

§. X.

Neque vero unice frugali distributione temporis, eorumque, quæ e re non fuerint, resectione, sed utilium præcipue subministrationi, justoque, in iisdem largiendis, modo sua laus debetur. Victus ratio primam sibi hujus pertractationis partem vindicat. Cibum quidem ea, quam severiores diætæ censores (*) literarum cultoribus expendi volunt, sat restricta portione, alumnis suis dispensari, summa recusat AMANTISSIMI eorum, vereque ALTERIUS PATRIS munificentia; Sed, omnino aliquid addendum ætati, quæ increscit (†); Et sane, quo religiosior in sui observatione nullus, ipse Sanctorius, ejusdem modi legi omnes subjicere dubitans, illam cibi quantitatem saluberrimam pronunciavit, dum a cibo corpus suis negotiis eadem agilitate vacet, ac si esset ieiunum (o); Quem illis in enutriendis nunquam superari modum, quoties, post prandium, expeditissimos, ætatique ridenti peculiari cum alacritate, deambulantes conspicias, non sine voluptate convincaris. Plenus nunc, nec justo tamen plenior ille cibus delectu etiam aptaque præparatione magis sanitati accommodatur, ne iterum moneam, quod reliqua instituti ratio, absque alta diuinatione, assequi conjectura sinit, portionum, ex ætatum differentiis mensuras definiri, unde minimorum mensa, integro plerumque ferculo abbreviatur. Jentaculo paniceum jus est.

(*) Præcipue Ludov. Cornarus Nob. Ven. Tract. de vitæ sobriæ commodis. & J. G. Berger de commodis vitæ sobriæ dissertatione Vitembergæ 1705. Et l. c. G. Cheyne.

(†) A. C. Celsi de Medicina L. II. Cap. III. p. 35. Jenæ 1713. Hipp. Aph. Sect. I. 14. 17.

(o) Sanctorius a Sanctorio Med. Stat. S. III. Aph. 36.

eſt. Prandium a jure, qui ſaluberrimus inter nos mos eſt (*), primordium capit, deinde bubula, hinc oleris vel leguminis paropſis ſequitur, adjicitur quatuor cujusque ſeptimanæ diebus, multo cum aceto cocta, ferina caro, qualem anni tempus præcipue commendauerit, cervina, leporina, aprugna; iis tamen a ferculis teneriores abſtinent. Panem convivio adeſſe, intelligitur. Iterum pro merenda panem ſumunt. In cœna juri additur, præter panem, aut lacticinium, aut ferina caro, aut vitulina, neque hæc niſi provectioribus apponuntur. Carnibus æſtate ſæpius oxygala aut acetaria ſubſtituuntur. Dominicis etiam aliisque feſtis diebus adſcititio cibo menſa augetur. Iisque pariter diebus impomentis prandium ornatur, quibus plerique magis, quam vino, delectantur; eſt autem, utro frui malint, iſtis diebus, optio adultioribus, dum poſteriores ordines, quibus fere parvuli comprehunduntur, ut ferina, ſic vino etiam pomisque excluduntur. Nec prioribus ipſis, niſi dictis diebus, vini cyathus conceditur Potu quotidiano aqua vtuntur, quam ſolam ad quæcumque adimplenda potus munia factam natura eſſe, vel ex eo patet, quod ſitim reſtinguendi facultatem cætera potulenta aquæ omnem debeant, cuius commendandis ſaluberrimis virtutibus lubentior iam acquieſco, cum non proxime attineat ad talia deſcendere, nec aliis omiſſa ſint (**). Quod nunc, in parum aquis redundante militaris *Academiæ* ſede, feliciſſimum contigit iſti loco, pura atque innocua ibi aqua hauritur. Fitque adeo maiori iure, vt primo omnium potulentorum, ſua ibi pleniſſime reddatur prærogatiua. Feſtiuo vino in hoſpitio ſaltem habito, omne reliquum potulentorum genus academiæ cellis proſcribitur, ſpiritus ardentes maxime, calidique illi latices, etiam duplici igne nociui, quos nihilo ſecius, familiares hodie plerisque eſſe, multis etiam neceſſarios viſos, nouimus. Quorum dum vniuerſali lege omnis vetatur vſus, numeroſa ſimul malorum cohors auertitur. Jamque, vtut, in laudando victus & delectu, & ordine modoque, dictis ſubſcribat, vel inde

 quis-

(*) Spielmann Olerum Argentoratenſium Faſciculus I. Argent. 1769.
(**) G. Cheyne l. c. Cap. II. §. 18.

quispiam obiectionem forte depromserit, etiam nimis ad amussim æquiparatam omnium eorum esse rationem, nec olim discessuris ex academia datum vnquam iri, antiquo filo pergere, ægriusque corpora consummatissimi ordinis religioni adsueta mutationem latura esse. (*) Ad quæ responsio in promtu est, & ordinis familiaritatem secundorum, quos edere solet, effectuum memoria, constanter prudentissimo cuique cultum iri, & prima ætate efficacissimam esse talis consuetudinis vtilitatem, inque secuturos annos semper beneficam; neque demum eo vsque rigidam exerceri legem, vt nulli vnquam locus sit exceptioni, quum & memoratis oppositum exemplis constet. Excitatis iis festiuis veniis alia accedit, liberalitatis ambitu festo quouis maior, singulis tamen propemodum diebus aliquos eorum beans, qui digniores tali præmio se reddiderint. Facto nempe SERENISSIMI DUCIS in aulam aditu, in ducali cœnaculo, IPSIUS propter PRINCIPIS convivium, mensa iis sternitur, quo tempore submoti suis circulis principum more cibantur. Vides, B. L. inventionis nulla vi excogitari posse, quod victus commodis utiliter addatur.

§. XI.

Exercitationum moderamen ad robur corporis sanamque vitam vix minoris esse arbitror momenti, quam ad vitam nutrimentum. Cujus quoque observationis dignitas, si unquam alii genti, perspectissima olim Græcis fuit, qui peculiari studio Gymnasticam excoluerunt, atque ejus etiam nimio amori indulgentes, alias fere posthabuerunt minime inferiores educationis partes. Gymnastices quidem titulo si ea omnia complexus fueris, (**) quæ usu demum addiscuntur, pauca sunt, quæ ejus artis extra terminos jaceant; quippe plura, quam quis rerum superficies intuitus existimaverit, consuetudine magistra homo doceatur, cui dum, modo nato, sit habi-

(*) A. C. Celsi de Medicina L. I. C. I. p. 21. Hipp. Aph. Sect. II. 50. 51.

(**) J. G. Berger. De Commodis exercitationis corporis. IV. Vitemb. 1705.

habilitatis fere nihil, in facultatum inexhausta vi, quid non periculo discendum? Et hoc quidem jure gymnasia vocaveris, quaecunque instituta hominem se uti docent. At vero toti homini paucissimae institutiones prospiciunt, aliis plus corpori, plus menti aliis curae impendentibus. Mihi quidem, militaris *academiae* physicam unice educationem spectanti, cujus, ex recepto loquendi more, in corporis saltem cura habenda, provincia versatur, jamnunc, post alia huc collineantia plurima demonstrata commoda, exercitationum facienda est mentio, non infimam physicae educationis partem constituentium. Pluraque, cum de diei prudentissima partitione sermo esset, exercitiorum genera, superius (*) attigi. Eorum alia sunt, quae universum fere corpus agitant, singularem alia praecipue partem exercentia; & media inter haec dixeris, quae, dum corpus quidem ex toto movent, aliquam prae reliquis concitant regionem. Qua consideratione magis, puto, elucescere, quot sint & quam multiplices virtutes, quas memorata exercitiorum genera varia, modi etiam, & temporis, partisque, in quam agunt, varietate edunt.

§. XII.

Reliquum est, sanitatis ut praesidia exponam, quorum ille finis est, ut incolumitas tot curis parta, a potentiis adversis pro virili defendatur. Triplex optimum ad finem obtinendum mediorum genus provide adhibetur. Primae quidem curae est, ut forensecus adventuro malo omnis aditus sollicite praecludatur. Ne itaque contagium quis novus aduena secum introducat, quilibet ad locum in *Academia* adspirans, prius quam recipiatur, coram medico curiose per chirurgum pertrectatur, nec, nisi sanus deprehensus, alumnorum numero adscribitur. Deinde pari studio cavetur, ne inquilinum aliqua degeneratione subrepat inquinamentum, cujus

 qui-

(*) §. VIII.

quidem metus ſupra (*) laudato ſumme religioſo elegantiæ ſtudio maximam partem propellitur; Inque ejus cautelæ complementum crebro ſuis in cubiculis alumni a medico luſtrantur. Si qui fuerint infirmiores viſi, ii ſingulari cura foventur, & lactis uſu, medicatisque aquis & herbarum ſuccis, variisque prophylaxeos inſtrumentis, proprioque cibo ſuſtentantur, dum ad majus corporis robur perducti, potentius ab iis, quæ obeſſe ſanitati ſolent, defendere ſe valeant. Tertia cautione providetur, ut, quos morbos naſci, nulla cura præpedire poteſt, eorum mox primitiis expedite occurratur, ſanique ab infectionis quovis periculo immunes ſerventur. Cui fini optime inſervit, quod, ut in univerſum eorum, quæ geruntur, ad plures, inſtituto propoſitos, quolibet in eventu, pervenit notitia, ſic quoque leviſſimimum quodvis ſanitati offendiculum obortum, ex præſcripto ordine, pluribus indicetur, adeoque nec minima labecula obſervationem ſubterfugere poſſit, Tali itaque nuntio accepto, quo modo ſe res habeat, illico medicus explorare tenetur, & ſi quid ſubſit morboſi, a reliquis ægrum ſeparat, qui, dum omnino convaluerit, in peculiari ægris conſecrato habitaculo ſe continet. Quibus nunc modis morbo decumbentes adjuventur, fuſo ſermone enarrare hoc loco non eſt animus. Sufficiat, quod iis ipſum, quibus aliqua *Ducalis Academiæ* militaris eſt notitia, ſuperflue dictum videbitur, id verbo tetigiſſe, quidquid in ſolatium ægrorum ex fonte theoiogico, medico, diætetico, chirurgico, pharmaceutico, œconomico, qualicunque demum alio huc pertinente, expectari poſſit, ejus certo in ægrorum alumnorum cura nil deſiderari.

§. XIII.

Potuiſſem & aliorum, quæ in ſalubritatem alumnorum militaris academiæ plurima ſane fiunt, cum ex capite regiminis animi pathematum, tum veſtitus rationis & quæ ejus generis conditiones

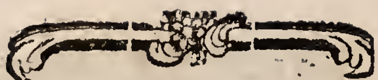
ſunt

(*) §. VI.

ſunt, ditiſſimum ſubnectere catalogum, niſi dicendorum faciendum eſſe jam compendium, viderem, quo minus hæc in libri molem tractatiuncula excreſcat. Nec, putem, poſt eorum, quæ vel paucis pagellis hiſce leguntur, liberalem reputationem, in ferendo de militaris *Academiæ* ad ſanitatem ratione, æquiori iudicio, B. L. valde ſuſpenſum fore.

§. XIV.

Sed eloquentius effectus jam loquatur: Confidenter in quoscunque provoco, qui congregatam militarem Academiam videre ſeſe meminerunt! Fateantur, quam gratiſſimo novoque ſenſu fuerint perculſi, cum trecentorum omnem formoſioris ætatis florem beatæque vitæ uſum vegetis vultibus exprimentium puerorum dulce mirarentur ſpectaculum. Et, qui effectu ſuo excidat tam concors prudentiſſimorum ad optimum finem mediorum concentus! Sæpe, cum alumnos quoſdam in tranſcurſu ſaltem adſpectarem, licuit novitium a veterano habitus flore, quo hic illum ſuperabat, dignoſcere. Pluribus aliquando menſibus, valetudinarium omni hoſpite vacaſſe, candide teſtari poſſum. Sed & infauſtos quære eventus, mortuorumque, accipe, tribus, academiæ quibus annis interfui, numerum octo fuiſſe alumnorum, inter quos duo erant, vera phtiſi antea jam laborantes, quam ingreſſi domum fuerint, neque enim primo anno tam religioſa inquiſitio in ſanitatem inſtituebatur, quam ſubſequentibus annis, cum adoleuiſſet magis inſtitutum. Alius variolis confluentibus cum duplici voluulo vermem includente conflictatus obiit, aliusque poſt variolas confluentes ſuperatas, materia morboſa ad pulmones delata, gangrænam ibi producente; quintus a caro pertinaciſſimo nec medicinæ applicationem admittente ſuſcitari neſcius; putridiſſima febris ſextum & repentina ſuffocatio ſeptimum extinxit, ſingulariquе morbo ſuccubuit alius, qui, cum hepatis obſtructione & hydrope liberatus eſſet, effuſo in thoracem ſanguine, a pulmonis dextri, ad externum marginem, ſuperiorem partem verſus replicati, eique ſuperficiei accreti, reſoluto

luto diſruptoque coalitu, ſubito periit. Sed octo ſaltem, eaque qualia excito, funera, triennii ſpatio, in inſtituto incidiſſe, quod iuniores, mortique adeo violentiæ pluribus, quam aliæ ætates, portis patentes (*), trecentos homines ſemper alit, haud vltimo pro eius maxima ſalubritate argumento eſſe videtur. Isque numerus etiam exilior redditur obſeruatione addita, quod trecentorum iuuenum alumnatrix academia, intra triennium, duplo plures numerare poſſit, ejus temporis ſucceſſu, incolas, cum plurimi ex primo anno academia miſſi fuerint, aliique in eorum locum ſuffecti. Morborum quoque ſanationes plurimas commemorare poſſem, quas, alio in loco, quam in quo tantus ordo regnet, totque ſalubrium conditionum congruat opportunitas, mihi quidem, pari cum ſucceſſu, vix & ne vix quidem confiderem perficere. Sed breuitati ſtudendum, cauendumque, ne prius mihi dictæ legis, academiæ virtutum viuida memoria abreptus, obliuiſcar.

Vnum adiicio & ultimum, quod non minus, ac lætus ille prædicatus habitus, facilime obſeruatoris in conſpectum venit, ſaluberrimæ ipſorum conditionis documentum, eximium, inquam, alumnorum incrementum. Cujus quidem feliciſſimus ſucceſſus vt ſæpe oculos in ſeſe convertebat, ita curioſiori obſeruatione dignum offerre animo obiectum videbatur, eo magis operæ pretium largiturum, quo plus in re inueſtiganda ſpicilegii ſperandum ſit, quam, opportunitatis forte penuria detenti, conſummatiſſimi hominis hiſtoriæ ſcriptores, minime abſolutam reliquerint. Conſilii euentus qualis mihi fuerit, B. L. judicio docebor, quem in finem eius nunc ſummam, diſſertationi, quacum & obiecti obſeruationis & obſeruatorum amico vinculo cohæreat, in compendio ſubnecto.

(*) Buffon. Hiſt. Nat. Gen. & part. T. II. p. 663. Suſsmilch göttliche Ordnung. &c.

Appendix.

Ad incrementi rationem explorandam, cum allatis argumentis, opportunitatis quoque mouit præſtantia, quippe in *Ducalis militaris Academiæ* menſuris, quanta optari poſſit, maxima & diligentia & fides obtineat, cum, præſente IPSO SERENISSIMO ACADEMIAE PATRONO, quouis anno, aliquæ menſiones inſtituantur, menſurarumque commentarii, *Academiæ* in tabulario, ſedulo adſeruentur.

Primum quidem adſpectabilis, in quo defixos ſæpe oculos paſcebam, alumnorum incrementi comprehenſurus quendam modum, quid intra idem tempus plures creuerint, ſubducto calculo eruere ſtudui; Itaque, qui commorati fuerint in *Academia* & diutiſſime & æque diu ſinguli, ſelecti; Repertique CXVI, qui, ſuperiori anno confecto, quartum factæ in *Academia* militari moræ annum compleuerint. Quorum quidem nullus fuit, qui non aliquod, ex quo *Academiam* intraſſet, incrementum ceperit. In menſione pes Wurtembergicus adhiberi conſueuit, duodecim, vt conſtat, pollicibus, qualem quatuor lineæ conſtituunt, factus. Pes Wurtembergicus ad Pariſinum ſeſe habet, vt 13913 : 14400.

Pedis ſignum ſolus numerus erit, cui ſupra adſperſa virgula pollicem, gemina lineam indicabit.

Minimi, 3′ incrementi vnum exemplum fuit, iuuenis, ætatis hodie XXI, qui, cum academiam intraſſet, pubertatis euolutionem iam ſuperaſſe videtur; eſtque ille habitu ad obeſitatem omnino potius, quam ad proceritatem inclinante.

Incrementi 3′, 2″. vnum pariter extat exemplum, iuuenis, corpulentiam ſi exemeris, a dicti conditione, parum diuerſi. 5′ creuit alius, pubertatis nondum ſtadium attigiſſe viſus, XIV annorum, humilis ſtaturæ puer.

Sex aliorum incrementum invenio 5′, 1″, quorum *unus* ætatis annum agit XIII, *duo* XIV, *unus* XV, *duo* XVI.

Duo increverunt 5′, 2″, *alter* annorum XIII, *alter* XVI.

Quatuor 5′, 3″. *Vnus* horum XI, *alter* XII, *alius* XV, demum *alius* XVI annum agit.

6′: aucti Septem, *unus* XI, *alter* XII, *duo* XIII, *alius* XIV, *duo* XVI annorum.

6′, 1″. quinque, *unus* X, *unus* XIV, *unus* XV, *duo* XIX annorum.

6′, 2″. duo, alter XI, alter XIII annorum.

6′, 3″. sex, *unus* XI, *tres* XIII, *unus* XV, *unus* XVIII annorum.

7′ quatuor, XI, XII, XIII, XVII, anni, ubique *unus*.

7′. 1″. vndecim, *duo* X, *tres* XII, *tres* XIV, *duo* XV, *unus* XIV annorum.

7′. 2″. sex, *unus* æt. XI, *duo* XIII, *unus* XIV, *duo* XV.

7′. 3″. septem, *duo* XI, *unus* XIII, *unus* XV, *duo* XV, *unus* XVIII annorum.

8′. quinque, *unus* æt XII, *uuus* æt. XIV, *duo* XVIII, *unus* XIX.

8′. 1″ undecim, *unus* æt. XII, *unus* XIII, *duo* XIV, *duo* XV, *unus* XVI, *tres* XVII, *unus* XVIII.

8′. 2″. sex, ætatis annorum X. XI. XIII. XIV. XVII. XIX.

8′. 3″. tres, annorum X. XI. XV.

9′. duo XIII annorum.

9′. 1″. septem *unus* æt. XIV, *unus* XVI, *unus* XVII, tres XIX, *unus* XX.

9′. 2″. tres, annorum XII, XIV, XVII.

9′. 3″. quinque, *unus* XVI, *unus* XVII, *duo* XVIII, *unus* XIX annorum.

10′. 1″. unus XVII annorum.

10′. 2″ unus, XVI annorum

10′. 3″. duo, *alter* XVI, *alter* XVII annorum.

11′. unus XVIII annorum.

11′. 1″. duo, XVI. *alter*, *alter* XVII. annorum.

II'. 2". DUO, *alter* XV, *alter* XVII annorum.
II'. 3". UNUS XVII annorum.
I. 1'. UNUS æt. XVI. annum agens.

Conſtitit his, incrementi modos inter tres & tredecim pollices vagari, extremorum vtrinque ſolitariis extantibus exemplis. Largioris incrementi frequentiora exempla, quam exilioris, catalogus offert, ut menſuræ cum ſpectatoris obiter concepta æſtimatione conſentiant. Sed idem calculus, provectiores maxime ætate, incrementi maiorem modum, intra idem tempus attigiſſe, docet; quod quidem Plinii illud (*) memoriæ revocavit: „*homo creſcit in longitudinem ad annos vsque ter ſeptenos, tum deinde ad plenitudinem; Maxime autem pubeſcens nodum quendam ſolvere & præcipue ægritudine, ſentitur*; cui quoque Illuſtriſſimus *de Buffon* ſententiæ accedere videtur (†); quam tamen hactenus nondum certis obſeruationibus firmatam cognoveram, dolueramque, plane nullam ejus rei mentionem fieri a Summo Viro *A. de Haller*, qui, vt omnem humani corporis phyſiologiam, alter ejus parens herculeo labore, ab hypotheſium Commentis repurgatam, fido experimento, ſanoque iudicio, ſolis ſtabilibus doctrinarum fundamentis ſuperſtructam ſtitit, ſic in vitæ humanæ ſtadiis explicandis, eodem & obſeruatorum penu & judicii acumine inſtructus deſudavit. (**) Incitamento hæc fuerunt, ut obſervationem, primum academiæ, in promovendo incremento, virtuti explorandæ unice conſecratam, ad experiendum, quid variis ætatis annis alumni creverint, proferrem, cujus obſervationis ex plurium academiæ adſcriptorum iuvenum exemplis calculum collegi, cum æquus ſubjectorum numerus deficeret, quorum a tenerrima ætate ad incrementi finem ſtadia in

 eodem

(*) C. PLINII Secundi Nat. hiſt. L. XI. p. 213. Lugd. 1553.

(†) Hiſtoire Naturelle Generale & particuliere &c. T. II.

(**) Elementa Phyſiologiæ C. H. Auct. Alb. Hallero. T. VIII. Bernæ, 1756.

eodem homine persequi licuisset. Propono itaque calculum, ab anno quinto ad vigesimum secundum incrementi rationes supputantem, adjectis simul, in memorati cujusque anni mensuris, staturæ ejus ætatis summo infimoque, quem observavi, termino, ut & isti, historiæ hominis, calamitoso defectui, quantum in me esset, succurrere satagerem.

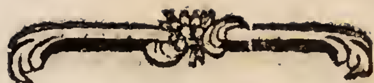
Quinto ætatis anno minorem academia non admittit, nec porro ejus ætatulæ pueros.

In QUATUOR alumnorum numero a V ad VI annum incrementum fuit:

Vni 3″. *Duobus* 1′. 2″. *Vni* 2′.
Statura ultra 3. 2′. citra 3. 10′.
Ab anno VI ad A. VII. E QUINDECIM pueris incrementum fuit
Vni 1″ *Vni* 3″. *Tribus* 1′. *Vni* 1′. 1″. *Quatuor* 1′. 2″. *Duobus* 2′. *Vni* 2′ 1″. *Vni* 2′. 3″ *Vni* 3′.
Statura ultra 3. 3′. 2″. citra 4. 2″.
Ab A. VII. ad A. VIII. E TRIGINTA NOVEM
Tribus 1″. *Tribus* 2″. *Quinque* 3″. *Decem* 1′. *Tribus* 1′. 1″. *Tribus* 1′. 2″. *Tribus* 1′. 3″ *Vni* 2′. *Duobus* 2′. 1″. *Quatuor* 2′. 2″. *Vni* 2′. 3″. *Vni* 3′. 2″.
Statura ultra 3. 7′. 2″. citra 4. 4′. 3″.
Ab A. VIII. ad A. IX. E SEXAGINTA
Quinque 1″. *Quinque* 2″. *Sex* 3″. *Quinque* 1′. *Sex* 1′. 1″. *Sex* 1′. 2″. *Tribus* 1′. 3″. *Octo* 2′. *Quinque* 2′. 1″. *Duobus* 2′. 2″ *Quinque* 2′ 3″. *Duobus* 3′ 1″ *Vni* 3′ 3″ *Vni* 2.′.
Statura ultra 3. 8′. 3″. citra 4. 8′. 1″.

Ab A. IX. ad A. X. E SEPTUAGINTA QUATUOR.
Vni 2″. *Duobus* 3″. *Sex* 1.′ *Vndecim* 1′. 1″. *Sex* 1′. 2″. *Septem* 1′. 3″. *Octodecim* 2′. *Vndecim* 2′ 1″. *Septem* 2′ 2″. *Duobus* 2′3″. *Vni* 3′. *Duobus* 3′1″.
Statura ultra 2. 9′. citra 4. 11′. Trium saltem exemplis, qui intra quartum pedem substiterint.

Ab

Ab A. X. ad A. XI, Ex Centum tribusque.

Vni 2″ Duobus 3″. Sex 1′. Quindecim 1′. 1″. Octodecim 1′. 2″. Viginti duobus 1′. 3″. Novem 2′. Duodecim 2′. 1″. Septem 2′. 2″. Duobus 2′. 3″. Sex 3′. Vni 3′. 1″. Duobus 3′ 2″.

Statura, a 3. 11′. 2″. ad 5. 2′. Duorum ſaltem exemplis, quarto pede inferiorum, unius, qui quintum pedem attigerit.

Ab A. XI. ad A. XII. Ex Centum et triginta duobus.

Vni 2″. Quinque 3″. Tredecim 1′. Septem 1′. 1″. Sedecim 1′. 2″. Viginti Septem 1′. 3″. Vndeviginti 2′. Sedecim 3′. 1″. Quatuordecim 2′. 2″. Quatuor 2′. 3″. Sex 3′. Vni 3′. 1″. Duobus 3′. 2″. Vni 3′. 3″.

Statura ultra 4. 1′. citra 5. 2′. Paucioribus eorum exemplis, qui ad quintum pedem ſe extenderint.

Ab A. XII. ad A. XIII. Ex Centum et Viginti Quatuor.

Vni 2″. Septem 3″. Decem 1′. Viginti 1′. 1″. Vndecim 1′. 2″. Quindecim 1′ 3″. Viginti. 2′. Viginti duobus 2′. 1″. Nouem 2′. 2″. Quinque 2′. 3″. Duobus 3′. Duobus 3′. 1″.

Statura ultra 4. 2′. 1″ citra 5. 5′. 1″.

Ab A. XIII. ad A. XIV. Ex Centum et Novem.

Vni 2″. Tribus 3″. Nouem 1′. Quatuor 1′. 1″. Quatuordecim 1′. 2″. Sedecim 1′. 3″. Septemdecim 2′. Vndecim 2′. 1″. Tredecim 2′. 2″. Decem 2′. 3″. Quinque 3′. Duobus 3′. 1″. Duobus 3′ 2″. Vni 3′. 3″. Vni 6′.

Statura a minimi vnius exemplo 4. 1″. ad alius ſingulare exemplum 5. 9′. 2″. ejus, qui hoc anno 6′ auctus fuit.

Ab A. XIV. ad A. XV. Ex Nonaginta quatuor.

Duobus 2″. Duobus 3″. Septem 1′. Vndecim 1′. 1″. Nouem 1′. 2″. Novem 1′. 3″. Decem 2′. Vndecim 2′. 1″. Nouem 2′. 2″. Nouem 2′. 3″. Sex 3′. Vni 3′. 1″. Duobus 3′. 2″. Quinque 3′. 3″. Uni 4′. 2″.

Statura a. 4. 5′. ad 5. 11′. 2″.

Ab A. XV. ad A. XVI. Ex Centum et Duobus.

Vni 1′. *Octo* 1′. 1″. *Duodecim* 1′. 2″. *Quinque* 1′. 3″. *Duodecim* 2′. *Nouem* 2′. 1″. *Octo* 2′. 2″. *Octo* 2′ 3″. *Nouem* 3′. *Vndecim* 3′. 1″. *Nouem* 3′. 2″. *Quatuor* 3′. 3″. *Tribus* 4′. *Duobus* 4′. 1″. *Vni* 4′. 2″.

Statura a 4. 7′. 1″. ad 5. 10′. 2″.

Ab A. XVI, ad A. XVII. Ex Septuaginta Septem.

Vni 2″. *Quinque* 1.′ *Septem* 1′ 1″. *Nouem* 1′ 2″. *Quatuor* 1′. 3″. *Septem* 2′. *Duobus* 2′. 1″. *Quatuor* 2′. 2″. *Octo* 2′. 3″. *Sex* 3′. *Tredecim* 3′. 1″. *Sex* 3′. 2″. *Duobus* 3′. 3″. *Vni* 4′.

Statura a 4. 9′. 2″. ad 6. 3′. Paucis sextum pedem superantibus, paucioribus infra quintum subsistentibus.

Ab A. XVII. ad A. XVIII. Ex Quadraginta octo.

Quinque 2″. *Vni* 3″. *Tribus* 1′. *Quatuor* 1′. 1″. *Sex* 1′. 2″ *Quatuor* 1′. 3″. *Duobus* 2′. *Sex* 2′. 1″. *Tribus* 2′. 2″. *Septem* 3′. *Duobus* 3′. 1″. *Duobus* 3′. 2″. *Vni* 3′ 3″ *Vni* 4′. *Vni* 4′. 1″.

Statura a 5. 1′. 1″. ad 6. 3′. 1″. aliquibus ab hoc anno crescere desinentibus.

Ab A. XVIII. ad A. XIX. Ex Quindecim.

Tribus 2″ *Tribus* 1′. *Duobus* 1′. 1″. *Quatuor* 1′. 2″. *Vni* 2′. *Vni* 2′. 1″. *Vni* 2′. 3″.

Statura a 5. 4′. ad 6. 3′. 1″.

Plures a superiori anno nil porro aucti sunt.

Ab A. XIX ad A. XX. Duorum.

Alter 2″. *Alter* 1′. auctus.

Statura a 5. 9′. 1″. ad 6. 4′. 2″.

Ab

Ab A. XX. ad A. XXI.

Vnus 1″ a 6. 2″. ad 6. 3″. hic priori anno ſubſtiterat, hoc denuo una quidem linea creſcens; nec porro quid ſtaturæ ejus acceſſit.

Ab A. XXI. ad A. XXII.

Vnus 2″ a 5. 11′. 1″. ad 5. 11′. 3″. Provectioris ætatis pauciſſimi juvenes in Academia vivunt, nec quis ab hoc anno incrementum porro fecit.

His nunc ex rationibus, ad calculum earum, quæ cuivis increscentis ætatis anno frequentiſſimæ incrementi menſuræ fuerint, ſtatum ſingulis ætatibus increscendi modum definiendo,

Incrementum anni quinti ad ſextum ſextique ad ſeptimum fluctuabit fere inter primum & ſecundum pollicem;

Anni ſeptimi ad octavum uſitatius incrementum erit circa primum pollicem;

Anni octavi ad nonum inter primum & ſecundum pollicem; ad primum quam ad ſecundum proclivius.

Noni ad decimum circa ſecundum pollicem, ut ſæpius eum excedat, quam inferius ſubſiſtat. Hunc annum agentes plurimi novitii recepti.

Decimi ad undecimum circa eundem erit pollicem ſecundum, ut contra ſæpius infra eum pollicem ſubſiſtat, quam ultra procedat.

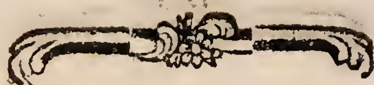
Undecimi ad duodecimum ſimilis erit ratio.

Duodecimi ad decimum tertium eadem.

Decimi tertii ad decimum quartum incrementum alterum pollicem ſæpius, etiam majori gradu, ſuperabit, quam ſecundum ei erit.

Decimi quarti ad decimum quintum iterum frequentiores erunt & ſpectabiliores, ultra ſecundum pollicem extensæ, quam, eum non attingentes, incrementi menſuræ.

Deci-

Decimi quinti ad decimum sextum magis exsuperat eum modum excedens incrementum, nec ullum occurrit exemplum infra pollicem subsistentis, dum, reliquis omnibus ætatis annis, observentur plura ejusmodi exempla.

Decimi sexti ad decimum septimum, iterum ultra secundum pollicem frequentius tendit incrementum.

Decimi septimi ad decimum octavum in aliis remittens, in pluribus pergens ultra secundum pollicem incrementum.

Hinc citra eum modum fere continere se consuevit paulatim languens incrementum.

Neque ad eum modum, quem Clarissimi Autores proposuerint, sese componit observatio. Minime enim, in distantiæ ab incrementi primis temporibus ratione, ejus seriora tempora languent, ut manifeste aliquam, in ejus stadiis, allata observata inæqualitatem doceant. Et in ovo etiam, ultimo die, vix quidquam, observatum os crevisse, laudatissimus testatur *Hallerus* (*), quum tamen incredibiliter, in excluso pullo, tale os increverit (**) Sed diminuti pedetentim incrementi causas vir acutissimus gravissimas exponit (†), quibus, aliis aliisque temporibus, superandis, nulla levia pondera sufficient.

Itaque utrinque momentorum vis libranda: Incrementum utique effectus est, mutuis extendentium & resistentium virium ad sese rationibus, respondens. Faventque huic extendendarum partium facilitas, extendentium copia, extensionis & applicationis vigor; Obsunt extendendarum partium inobedientia, extendentium insufficiens penus & languidior impetus, demum applicationis obstacula.

Qui-

(*) Deux Memoires sur la formation des os par A. de Haller, Lausanne, 1758. p. 242.

(**) Ibidem Table. a la fin.

(†) Elementa Physiolog. T. VIII. L. XXX. §. XII.

Quibus ea omnia complector titulis, quæ a minuta vaſorum copia, a fluidorum ad ſolida exiliori portione, a cordis irritabilitate fracta, a tenaciori fibra, & ponderis ſpecifici partium augmento Perill. de Haller contra incrementi ſeri vigorem, argumenta repetit (*). Atque eorum quoque vim, in reprimendo incremento, ſin minus augeatur faventium conditionum pondus, agnosco. Sed obſervata manifeſtum ab anno decimo tertio decimum octavum verſus, intra quos pubertatis fere ſtadium cadit, incrementi ſuperpondium, annorum proxime antecedentium modum ſuperans, oſtendunt. Obſervavi etiam, quod commentariis exhibere longius fuiſſet, primo, quo Academiam intrarent, anno, plurimos ſpectabilem incrementi modum attigiſſe, & plures obſervarunt, cœli & vitæ generis in melius mutationes velox ſæpe incrementum produxiſſe. Annum præcipue hujus ſeculi ſeptuageſimum ſecundum augendi incrementi virtute præ reliquis excelluiſſe, primum, cum calculum ſubducerem, propemodum exiſtimaveram; ſed poſtea exquiſitius examen inſtituens, ejus phænomeni cauſam exinde repetendam credidi, quod plures & novos & pubertatis ſtadia ingreſſos alumnorum catalogus ejus anni exhiberet. Inveſtigavi itaque cauſas, quæ dictarum conditionum utramque tali effectui edendo aptam reddere valerent. Pubertatem, ſummam in corpore humano rerum converſionem efficere, omnibus in confeſſo eſt (**); plurimum eo tempore irritabilitatem corporis vigere (†), & reſorptum ſemen (††), agilibus odoratu etiam percipiendis (o) particulis ditiſſimum, robur virile in homine, & in maſculo animale augere, ſtimulumque addere, qui cor & reliqua organa motus irritet, & ex hominis obſervatione, & comparatione cum animalibus facta, ipſi Phyſiolo-

D

(*) Ibidem.

(**) Elem. Phyſiol. Tom. VIII. Libro XXX. Sect. I. §. XIII.

(†) Tom. VII. L. XXVII. Sect. III. §. XV.

(††) Ibid. §. II. III.

(o) Sect. II. §. II.

ſiologorum principi eſt placitum. Etiam ſtaturam caſtratione deprimi, Summus Vir fatetur. Neque negligenda vocis a pubertate mutatio, ejusque in caſtratione ſita mutationis præpediendæ vis, tum in univerſum debilitatio, quæ ea operatione infertur. Ex quibus omnibus idem Auctor ſic concludit: „*Intelligimus, cor a ſan„guine acrimoniæ alcaleſcentis participe magis ſtimulatum, poſſe, ut „in febre, pulſare vehementius, ſuccosque in vascula craſſos adigere, „a quibus dilatentur & increſcant, fere uti rubræ particulæ requirun„tur, ſi oſſa velis formari. Ita aliqua habemus principia peculia„ris poteſtatis, qua ex ſemine reſorbto, larynx, barba, pubes, „cornua increſcant & glandulæ inguinales tumescant: elementa tamen „ſola theoriæ, cum paucæ omnino corporis partes hoc incrementum ſen„tiant, & fere cutaneæ.*“ Vt & reliquis humani corporis partibus ſuum a momentoſiſſimo eventu incrementum reddam, & obſervata, quæ attuli, & argumenta cogunt, quæ continuo ſubiungam. Extendendarum partium facilitatem eo tempore majorem lympha affluens glandularum ſuccoſitas conciliat, pubescentibus ſolennis & medicis ſæpe morbi titulo a meticuloſoribus narrata, etiam aliquando tumores moleſtos (*) producens nimiumque partes lubricando articulorum quoque firmitatem aliquando minuens. Et fovere quoque plenus habitus, probe nutritis, adeoque maxime *Academiæ* alumnis familiaris, fibram omnem, mobilioremque ſervare videtur. Sed & extendentium humorum copia ipſa hac nutrimenti largitate ditatur, & ſolidiores præ tenera ætate pubescentis ætatis ſucci potentius quoque, quam pauperiores, canalibus adacti, extenſionem perficere valent. Omnium autem potentiſſime nouum iſtud incrementi ſupplementum impellentis cordis vis & roboris novo fonte auctæ, novoque ſtimulo percitæ conatu animari, quemque ſingularis ejus temporis alacritatis ſenſus & quietis impatientiæ memoria monebit. Præterea evolvendorum genitalium jam fere ſuperatus labor ipſum corpus opere liberare videtur, unde expeditius iam & æquabilius ſingulis muniis perfungatur, magisque

(*) F. B. de Sauuages Noſol. Method. T. I. Cl. I. p. 146. Amſtel. 1768.

gisque redeat quibusvis, quem ſibi dictæ partes hactenus potiorem vindicaverant affluxus. Neque ille impetus, ut feminis accidit, hæmorrhagia frangitur maribus, a qua prœcipuum circumſcriptioris earum incrementi argumentum repeto & ab incitantis ſpermatici ſtimuli defectu. Ipſaque ſequioris ſexus humilior, ex ſolito, ſtatura, & partium defectus, quæ manifeſte, iſto feruente pubertatis æſtu, prodeunt, argumento ſunt, quam efficax, quamque dicto motui edendo ille par ſit. Etiam morboſi eventus congruunt, febribus aliquando incrementum augere obſervatis, variolis præcipue (*), morbis contra circulum humorum remorantibus incrementum ſiſtentibus, cujus rei in puero nobili exemplum habui in *Academia*, qui dum hepatis obſtructione laborabat graviſſima, nec ſcrupuli incrementum intra ſemeſtre fecit, ſuperato morbo lætius crevit. Congruunt & præternaturalis atque præcocis proceritatis exempla (†), quæ cum anticipata adulti hominis ſtatura præcocem pubertatem conſueviſſe fere conjungere, lego. Unde incrementi ſupplementum, quod pubertatem addere, propoſita obſervata docent, cum reliquis humani corporis rationibus amice conſpirare videtur. Cœli & reliqui vitæ generis in melius mutationem ad augendum incrementum in ſubjectis, ætate illud admittente gaudentibus, conferre, obſervatione pariter conſtitit; neque tamen pubertatis, eo in accelerando, vi, conditionis hujus efficaciam æqui parauerim, quam cæterum noſtris in exemplis ex victu, cœlo, exercitatione, omniumque, quibus *Academia* abundat, ſanitatis præſidiorum læto concentu, & ex ipſa, omnibus & cognita & agnita, novitatis in mentem non ſolam, ſed, in corpus quoque, poteſtate, tum & remotione eorum, quæ antea fortaſſis obſtaculo fuerunt, alias & aliis ex rationibus intelligendam eſſe, duco. Sed nimis creſcere libellum, ſero jam video, mox, hinc ſi veniam impetrauero, filum abrupturus.

(*) G. v. Swieten Comment. T. II.

(†) El. Phyſiol. A. v. Haller. Tom. VIII L. XXX. Sect. I. §. XV.